

واکاوی تجربه زیسته دانشجویان بزرگسال از تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی حاتم عبدالهی پور^۱، علیرضا قاسمی زاد^۲، امین باقری کراچی^۳، پری مشایخ^۴

چکیده:

هدف: یادگیری در هر سنی می‌تواند مفید و مؤثر باشد و افراد بزرگسال نیز می‌توانند از آموزش عالی بهره‌مند شوند. هدف اصلی این پژوهش واکاوی تجربه زیسته دانشجویان بزرگسال از تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی بود.

روش: در روش تحقیق از روش کیفی تحلیل مضمون استفاده شد. مشارکت کنندگان، دانشجویان بزرگسال تحصیلات تکمیلی و بازنشستگان در حال تحصیل در دانشگاه بودند که به شیوه نمونه‌گیری هدفمند ملاک مدار ۲۳ نفر از بین آن‌ها انتخاب شدند. ملاک انتخاب مشارکت کنندگان داشتن تجربه لازم در زمینه آموزش بزرگسالان و بودن در زمره دانشجوی بزرگسال و یا بازنشسته تحصیلات تکمیلی بود. معیار انتخاب نمونه‌گیری اشباع نظری داده‌ها بود. اعتبار یابی پژوهش با استفاده از چهار معیار قابلیت اعتبار (باورپذیری)، بی‌طرفی (تأییدپذیری)، قابلیت اطمینان (سازگاری)، و قابلیت کاربرد (انتقال‌پذیری) انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که چارچوب مفهومی آموزش عالی بزرگسالان از ۳ بعد (کلیدی، محتوایی و اجرایی) و ۲۰ ملاک (تعلق خاطر، آزادی عمل و تکریم، خودآگاهی، گروه محوری، انگیزه بخشی، ابراز وجود، مهارت محوری، ارتباطات، یادگیری مادام‌العمر، انعطاف، ارزشیابی و مرشدیت، نیازمحوری، هدفگذاری، سیاستگذاری، بستر سازی، خلق محتوا، اجرا و ارزیابی) تشکیل شده است.

نتیجه‌گیری: توجه به ابعاد و ملاک‌های کشف شده در این تحقیق راه را برای ایجاد آموزش عالی بزرگسالان و حساسیت لازم در این عرصه را فراهم می‌آورد.

کلید واژه‌ها: آموزش عالی، آموزش بزرگسالان، دانشجویان بزرگسال، تجربه زیسته.

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۲۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۸/۲۸

^۱ - دانشجوی دکترا، گروه مدیریت آموزشی، واحد کازرون، دانشگاه آزاد اسلامی، کازرون، ایران.
h.abdolahi26@gmail.com

^۲ - دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد کازرون، دانشگاه آزاد اسلامی، کازرون، ایران. (نویسنده مسئول).
Alirezaghasemizad@gmail.com

^۳ - گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. ir.cfui.ac.ir@bagherikerachi

^۴ - استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد کازرون، دانشگاه آزاد اسلامی، کازرون، ایران.
pary.mashayekh@iau.ac.ir

مقدمه

بسیاری از افراد بزرگسال به دلیل علاقه و انگیزه شخصی به یادگیری، تحصیل می‌کنند. این افراد ممکن است بخواهند مهارت‌های جدید را یاد بگیرند، به دنبال افزایش دانش و اطلاعات در زمینه‌های مختلف باشند، علاقه مند به تحقیق و پژوهش در موضوعات مختلف باشند، و یا به دنبال یادگیری چیزهای جدید و جذاب برای تفریح و سرگرمی باشند. علاوه بر این، بسیاری از افراد بزرگسال به دلیل نیاز به به‌روز بودن مهارت‌های خود در شغل و حرفه خود، تحصیل می‌کنند. به‌روز بودن مهارت‌ها و داشتن دانش جدید برای این افراد بسیار مهم است، زیرا با به‌روز بودن مهارت‌های خود می‌توانند در شغل و حرفه خود پیشرفت کنند و فرصت‌های شغلی را بهبود بخشند. همچنین، با به دست آوردن دانش جدید، می‌توانند در کسب و کار خود عملکرد بهتری داشته باشند و رضایت آن‌ها را افزایش دهند.

با افزایش امید به زندگی طولانی‌تر و افزایش پیری جمعیت، علاقه آموزشی و پژوهشی در دوران بزرگسالی و بازنشستگی به طور قابل توجهی افزایش یافته است. این مسئله نشان دهنده این است که بسیاری از افراد بزرگسال و بازنشستگان امروزه از فرصت‌های یادگیری و پژوهش در زمینه‌های مختلف استفاده می‌کنند (گراهام و موی^۱، ۲۰۲۳). این علاقه آموزشی در دوران بزرگسالی و بازنشستگی نه تنها به بهبود کیفیت زندگی فردی این افراد کمک می‌کند، بلکه باعث می‌شود که آن‌ها به عنوان از توانایی و استعداد خود در این دوران از زندگی استفاده کنند و در کنار این، می‌توانند به توسعه و پیشرفت جامعه نیز کمک کنند. با توجه به تجربه و دانش این افراد، آن‌ها می‌توانند به عنوان راهنما و مشاوران برای نسل‌های جوان‌تر باشند و به بهبود جامعه و ایجاد فرصت‌های بهتر کمک کنند. همچنین، با توجه به این که افراد بزرگسال و بازنشستگان در اکثر کشورها جمعیت زیادی را تشکیل می‌دهند، این علاقه آموزشی و پژوهشی می‌تواند به فرهنگ سازی برای یادگیری در طول عمر کمک کند و باعث شود که بیشتر افراد در این دوران از زندگی، به یادگیری و توسعه خود بپردازند. به همین دلیل، توسعه فرصت‌های آموزشی و پژوهشی برای افراد بزرگسال و

¹ -Graham & Moye

بازنشستگان بسیار مهم است و باید توسط جامعه‌های مختلف حمایت شود. (کوسوماستوتی^۱ و همکاران، ۲۰۱۶؛ مارتین^۲ و همکاران، ۲۰۱۵).

آموزش بزرگسالان به عنوان یک نوع جدید آموزش با هدف کاهش مشکلات ناشی از پیری جمعیت مانند مراقبت‌های بهداشتی، کاهش جمعیت نیروی کار و بار مالی، در دهه ۱۹۷۰ میلادی مطرح شد. این نوع آموزش با تأکید بر ارتقای سطح دانش و مهارت‌های فردی و اجتماعی برای کاهش مشکلات اجتماعی و اقتصادی ناشی از پیری، در سطح بین‌المللی توسعه یافته است. (گلندنینگ^۳، ۱۹۹۵؛ تورنتون^۴، ۱۹۸۶؛ ویلیس^۵، ۱۹۸۵؛ کای و کاساکا، ۲۰۱۹).

سازمان بهداشت جهانی (WHO^۶) مفهوم پیری فعال را برای توصیف فرآیند بهینه سازی فرصت‌ها برای سلامت، مشارکت و امنیت به منظور افزایش کیفیت زندگی با افزایش سن پیشنهاد نمود (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۰۲). بنابر این آموزش عالی بزرگسالان همراه با مفهوم یادگیری مادام‌العمر (پابلا و همکاران^۷، ۱۹۹۸) و آموزش همگانی (گلدشتاین^۸، ۲۰۰۴) ظهور کرد. توسعه سریع و در حال ظهور دانشگاه بزرگسالان در بسیاری از کشورها توجه زیادی را از سوی دولت و دانشگاه‌ها به خود جلب نموده است. دانشگاه بزرگسالان مهم‌ترین و اولیه‌ترین شکل آموزش برای بزرگسالان است. این دانشگاه‌ها موسسات بزرگی هستند که توسط دولت مرکزی، استانی، شهری یا شهرستانی یا شرکت‌های بزرگ راه اندازی می‌شوند و برای افراد بازنشسته و مسن بر اساس اولویت فعالیت می‌کنند. این دانشگاه‌ها به طور فزاینده‌ای میان سالمندان محبوب شده‌اند و ثبت نام در آنها بسیار رقابتی است (کای و کاساکا، ۲۰۱۹).

آموزش بزرگسالان نیازمند برنامه ریزی خاص و متناسب با ویژگی‌ها و شرایط زندگی آنان است. برنامه‌های آموزشی که برای بزرگسالان طراحی می‌شود باید به گونه‌ای باشد که ضمن تأمین نیازهای آموزشی آنان، مانع انجام مسئولیت‌ها و وظایف دیگرشان نیز نشود در این رابطه، هورنر^۹

¹ -Kusumastuti

² -Martin

³ -Glendenning

⁴ -Thornton

⁵ -Willis

⁶ -World Health Organization

⁷ -Puebla, Fievet, sopanidi & Clahsen

⁸ -Goldstein

⁹ -Horner

(۲۰۰۸) به نتیجه رسید که رویکرد آندراگوژیکی در چارچوب بافت موقعیت آموزشی عالی ایده‌آل نیست و باعث کاهش درک دانشجویان از مفاهیم درسی و افزایش میزان اضطراب آن‌ها می‌شود. بیشتر دانشگاه‌ها و کالج‌ها، بزرگسالان را به عنوان یک جایگاه بازاریابی تازه کشف شده به عنوان ابزارهای مهم مالی در نظر می‌گیرند. این دانشجویان به عنوان مدافعان سرسخت نیازهای خود، موضوع دسترسی به آموزش عالی را به ملاحظات مشروع در دنیای آموزش عالی تبدیل کرده‌اند. جای تعجب نیست که دانشجویان غیرسنتی در حال حاضر بیش از نیمی از دانشجویان مقطع کارشناسی در آموزش عالی آمریکا را تشکیل می‌دهند. متأسفانه برای مطبوعات و دانشگاه‌ها، معنی دانشگاه با جوانان برابر است. برای اکثر اساتید و دانشجویان، تحصیل در دانشگاه بر اساس مدل‌هایی از آموزش و یادگیری است که طی قرن‌ها تغییر نکرده است. برای سیاستگذاران عمومی، ماموریت اصلی کالج آماده کردن جوانان برای شهروندی و کار است. واقعیت این است که در داخل دیوارهای آجری دانشگاه‌های درجه یک، هنوز از دانشجویان بزرگسال استقبال نمی‌شود. دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی با رتبه‌های برتر چنان تقاضای بالایی دارند که انگیزه‌ای برای پاسخگویی به تغییرات جمعیتی ندارند، چه رسد به اینکه «سنت عالی» آموزش دانشگاهی را زیر سؤال ببرند (کواتر و ماندل^۱، ۲۰۱۲). بنابراین نمی‌توان افراد بزرگسالی را به راحتی پیدا نمود که فارغ از هر شغلی، فقط به دنبال آموزش باشند. اما با توجه به روند نزولی رشد جمعیت و سوق به پیری جامعه، آموزش بزرگسالان برای افراد مسن به ویژه در نسل‌های آتی، بسیار مفید، کاربردی و لذت بخش است. دانشگاه بزرگسالان فعالیتی سازمان یافته است که به منظور ایجاد جامعه در حال یادگیری از طریق انتقال دانش و مهارت روز آمد به بزرگسالان انجام می‌شود (ابراهیم زاده، ۱۳۸۵).

همچنین با توجه به کمبود دانشجو و رقابت دانشگاه‌ها بر سر پذیرش دانشجو، دانشگاه‌ها برنامه مدونی برای پاسخگویی به خیل عظیم دانشجویان بزرگسال ندارند و بیشتر بر اساس یک حرکت خودجوش که ممکن است برای پاسخ دادن به نیازهایی چون اخذ مدرک، یادگیری مهارت‌های به روز، پاسخ به حس کنجکاوی و برگشتن به دوران لذت بخش و پر از خاطره باشد دانشجویان بزرگسال به مراکز آموزش عالی مراجعه می‌نمایند. با این وجود به نظر می‌رسد با توجه به اینکه دانشگاه‌ها برای پاسخگویی به نیازهای دانشجویان سنتی (۱۸ تا ۲۴ سال) طراحی شده‌اند، در پاسخ

^۱ -Coulter & Mandell

به نیازهای دانشجویان بزرگسال عاجز مانده اند که در این خصوص می بایست انعاف پذیری، نوآوری و تطبیق بین نیازهای دانشجویان بزرگسال و دانشگاه ها صورت پذیرد (کولتر و ماندل، ۲۰۱۲). مقوله دانش جویان سنتی معمولاً شامل دانش جویان تمام وقت است که بلافاصله پس از دبیرستان ثبت نام می کنند، بین ۱۸ تا ۲۴ سال سن دارند، و مسئولیت ها و نقش های اصلی دیگری که با تحصیلاتشان رقابت می کند (مانند اشتغال تمام وقت، والدین، و مسئولیت های اجتماعی) را دارند. نام دانش جویان غیرسنتی معمولاً برای دانش جویانی اعمال می شود که ۲۵ سال یا بیشتر هستند که بلافاصله پس از دبیرستان ثبت نام نکرده اند، در اولین دوره تحصیلی خود نیستند، به صورت پاره وقت شرکت می کنند، از نظر مالی مستقل هستند، مسئولیت ها و نقش های اصلی دیگری (مثل، فرزندپروری، مراقبت، اشتغال و مشارکت اجتماعی)، را دارند، همه ی دانشجویان بزرگسال جزو دانشجویان غیر سنتی هستند (پاناسی^۱، ۲۰۱۵).

با توجه به اینکه در اکثر کشورها با فرایند پیری جمعیت مواجه هستیم دولتها باید بتوانند با سرمایه گذاری روی این پتانسیل این تهدید را به فرصت تبدیل کنند. یک نیاز اساسی برای چنین دستور کار، سرمایه گذاری جامعه در ارتقاء پیشرفت تحصیلی و تجارب یادگیری همه افراد است. در حالت ایده آل، این هدف، از طریق فرصت های آموزشی مختلف در طول عمر به دست می آید (هاروتیان و فیلدمن^۲، ۱۹۹۰). آموزش عالی بزرگسالان به طور گسترده به عنوان روشی موثر برای دستیابی به پیری فعال شناخته شده است (بولتون-لوئیس^۳ و همکاران، ۲۰۰۶؛ بولینگ^۴، ۲۰۰۸؛ اسکودر-مولون^۵ و همکاران، ۲۰۱۴؛ هاروتیان و فلدمن^۶، ۱۹۹۰). هدف از آموزش عالی بزرگسالان، بهبود کیفیت زندگی افراد بزرگسال و کاهش بارهای ناشی از پیری جامعه است و بنابراین در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته است (کای و کاساکا، ۲۰۱۹). با توجه به اینکه دانشگاه های آزاد اسلامی در کشور با کمبود دانشجو مواجه هستند و از سوی دیگر، نسبت به دانشگاه های دیگر از ردیف بودجه دولتی استفاده نمی کنند و شرایط مناسب تری از نظر

¹ -Panacci

² -Harootyan & Feldman

³ -Boulton-Lewis, Buys & Lovie-Kitchin

⁴ -Bowling

⁵ -Escuder-Mollon., Esteller-Curto, Ochoa & Bardus

⁶ -Harootyan & Feldman

تصمیم‌گیری برای جذب دانشجویان در تمامی سنین و آموزش‌های خاص برای آنان دارند، باید قادر باشند برنامه ریزی درسی و محیطی خود را با توجه به شرایط سنی بزرگسالان تنظیم نموده و به نحوی این برنامه ریزی را انجام دهند که افراد بزرگسال با توجه به دغدغه‌های شغلی و زندگی که دارند بتوانند در دانشگاه حضور یابند. جهت حضور افراد بزرگسال در دانشگاه لازم است بخش‌های جداگانه و برنامه ریزی‌های ویژه برای آنان در نظر گرفته شود تا این افراد آسایش بیشتری برای حضور در دانشگاه و تحصیل داشته باشند. بنابر این با توجه به مطالب گفته شده، دانشگاه‌ها از یک سو با مشکلات کمبود منابع و جذب دانشجو مواجه هستند و از سوی دیگر، به دلیل وجود فضای رقابتی، لازم است دانشگاه‌ها با ارائه امکانات بهتر، مزیت رقابتی خود را حفظ نمایند. افراد بزرگسال که در سال‌های آخر خدمت یا در سن بازنشستگی هستند، معمولاً دارای پتانسیل مناسبی برای جذب در دانشگاه‌ها می‌باشند. زیرا بسیاری از این افراد برای ارتقای خود در محیط کار و یا پر نمودن اوقات فراغت، تمایل به تحصیل در دانشگاه‌ها دارند. همچنین آموزش عالی عمدتاً حول محور خدمت به فارغ‌التحصیلان جوان تر دبیرستان ساخته شده است و مؤسسات به کندی تغییر می‌کنند. تغییر در تمرکز برای برآوردن نیازها و علایق یادگیرندگان بزرگسال به تحقیقات بیشتری در مورد الگوهای ثبت نام و رفتار دانش‌جویان بزرگسال نیاز دارد (وانگ، گائو و لای^۱، ۲۰۲۲). لذا با توجه به دغدغه‌ای که در حال حاضر کشور ما با آن مواجه است و آن پیری جامعه در سال‌های آتی می‌باشد، آموزش عالی بزرگسالان بیش از پیش برای کشور ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش‌های پیشین در این زمینه، تنها به بررسی آموزش بزرگسالان و مزایای آن اکتفا نموده‌اند مانند تحقیق ابراهیم زاده و محمد داودی، (۱۴۰۰) که به بررسی مولفه‌های آموزش بزرگسالان پرداختند. این تحقیقات تنها آموزش بزرگسالان را بررسی کرده‌اند و به طور خاص در آموزش عالی و پژوهش‌های داخلی به احتمال زیاد مورد بررسی قرار نگرفته است.

همچنین دانشگاه‌های کشور هم اکنون به گونه‌ای هستند که همه‌ی گروه‌های سنی دانشجویان را می‌پذیرند اما به طور خاص به بزرگسالان و بازنشستگان کشور توجه نمی‌شود. علی‌رغم اهمیت بسیار بالای این موضوع برای آموزش عالی و به ویژه دانشگاه آزاد اسلامی، تحقیقات داخلی بسیار ناچیزی آن را مورد بررسی قرار داده‌اند. این تحقیق می‌تواند به شناخت بهتر مشکلات و نیازهای

¹ -Wang, Gao, & Li

دانشجویان بزرگسال در دانشگاه آزاد اسلامی کمک کند و باعث بهبود شرایط تحصیلی آن‌ها شود. در واقع، با بررسی تجربه زیسته دانشجویان بزرگسال می‌توان به عوامل مؤثر در موفقیت و شکست آن‌ها در تحصیل پی برد و راهکارهایی را ارائه داد تا بهبود شرایط تحصیلی آن‌ها بهبود یابد. همچنین، این تحقیق می‌تواند به شناخت بهتر وضعیت دانشگاه آزاد اسلامی و مشکلات آن دست یابد. علاوه بر این، این تحقیق می‌تواند به مدیران دانشگاه و سیاست‌گذاران آموزشی کمک کند تا بتوانند سیاست‌های بهتری برای حمایت از دانشجویان بزرگسال در دانشگاه آزاد اسلامی تدوین کنند. و به دانشجویان بزرگسال که در حال تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی هستند، کمک کند تا بهتر بفهمند که دیگران در شرایط مشابه چه تجربه‌هایی داشته‌اند و چگونه با مشکلاتشان برخورد کرده‌اند. این موضوع می‌تواند باعث افزایش اعتماد به نفس و ارتقای روحیه دانشجویان بزرگسال شود. در کل، واکاوی تجربه زیسته دانشجویان بزرگسال از تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی، می‌تواند به بهبود شرایط تحصیلی آن‌ها، بهتر شدن عملکرد دانشگاه و توسعه سیاست‌های آموزشی مناسب کمک کند. بنابراین مسئله اصلی در این پژوهش این است که تجربه زندگی به عنوان دانشجوی بزرگسال در دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟

روش تحقیق

این پژوهش با رویکرد کیفی و با روش تحلیل مضمون انجام شد. مشارکت کنندگان بالقوه این پژوهش دانشجویان بزرگسال تحصیلات تکمیلی و بازنشستگان در حال تحصیل در دانشگاه بودند؛ که به شیوه نمونه‌گیری هدفمند ملاک مدار ۲۳ نفر از بین آن‌ها به عنوان مشارکت کننده انتخاب شدند. ملاک انتخاب مشارکت کنندگان داشتن تجربه لازم در زمینه آموزش بزرگسالان و یا بودن در زمره دانشجوی بزرگسال و یا بازنشسته تحصیلات تکمیلی بود. معیار انتخاب نمونه‌گیری اشباع نظری داده‌ها بود.

ابزار پژوهش مصاحبه نیم ساختار یافته بود. مصاحبه‌ها در فاصله زمانی خرداد ماه تا آبان ماه ۱۴۰۱ انجام شد. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۷۵ دقیقه طول کشید. پرسش‌های مصاحبه پیرامون ابعاد آموزش دانشگاه بزرگسالان بود. ابتدا سوالات کلی مانند "آموزش عالی برای بزرگسالان چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟ بر اساس تجربه خود در طول مدت تحصیل چه دانشگاه و با کدام ویژگی‌ها را مطلوب می‌دانید؟ شروع و با توجه به پاسخ مصاحبه‌شوندگان سوالات بعدی هم پرسیده شد. داده

ها با اقتباس از روش آتراید- استرلینگ^۱ (۲۰۰۱) در سه مرحله استخراج مضامین پایه، استخراج مضامین سازمان‌دهنده و استخراج مضامین فراگیر تحلیل شد. اعتبار یابی پژوهش با استفاده از چهار معیار قابلیت اعتبار (باورپذیری)، بی طرفی (تأییدپذیری)، قابلیت اطمینان (سازگاری)، و قابلیت کاربرد (انتقال پذیری) انجام شد. برای اطمینان از روایی داده‌ها و اینکه آیا تحلیل‌های پژوهش به شکل صحیح دیدگاه‌های متخصصان را درباره موضوع پژوهش تحت پوشش قرار می‌دهد یا نه یافته‌ها برای بررسی به سه نفر از متخصصان ارائه شد تا قابل پذیرش بودن آنها را تایید کنند (اعتماد پذیری). برای تأییدپذیری متن تعدادی از کدها و طبقات استخراج شده را در اختیار همکاران پژوهشگر و تعدادی از اعضای هیئت علمی متخصص قرار داده شد و از آنان درخواست شد تا صحت فرایند کدگذاری داده‌ها را مورد بررسی قرار دهند (تأیید پذیری) برای قابلیت اعتبار تحقیق متن کامل کلیه مصاحبه‌ها همراه با کدگذاری و طبقات اولیه به استاد محترم راهنما و متن کامل ۲ مصاحبه همراه با کدگذاری، برای اساتید محترم مشاور ارسال گردید، علاوه بر آن از نظرات تاییدی و تکمیلی اساتید در کلیه مراحل کار در جهت پیاده سازی، کدگذاری و استخراج طبقات اولیه استفاده شد (اعتبار). به منظور افزایش انتقال پذیری یافته‌ها راهبرد چند سازی داده‌ها استفاده همزمان از اسناد و بیشینه پژوهش و داده‌های شفاهی و استفاده از گروه‌های مختلف مشارکت‌کننده در پژوهش و سه سویه سازی محیطی انجام مصاحبه در مکان و زمان‌های متفاوت به کار گرفته شد.

یافته‌ها

به منظور شناسایی ابعاد و ملاک‌های آموزش عالی بزرگسالان ۲۳ مصاحبه انجام شده که تحلیل محتوای مصاحبه‌ها در ۴ مرحله اساسی انجام شد. تعداد مشارکت‌کنندگان شامل ۱۰ زن و ۱۳ نفر مرد بود که از میان آنان ۱۱ نفر افراد بازنشسته دارای تحصیلات تکمیلی و ۱۲ نفر دانشجویان تحصیلات تکمیلی بود. همچنین از میان این افراد ۱۵ نفر دارای مدرک دکترا و یا دانشجوی دکترا و ۸ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و یا دانشجوی کارشناسی ارشد بودند. در گام اول با توجه به اهداف تحقیق، متن مصاحبه به صورت سطر به سطر تحلیل ۳۷۶ مضمون پایه استخراج گردید. در گام دوم، این مضامین پایه بر اساس تشابهات معنایی و مفهومی طبقه بندی و ۲۰ مضمون

¹ -Attride-Stirling

سازمان هنده (ملاک ها) بدست آمد. در گام چهارم ۲۰ مضمون سازمان دهنده، بر اساس تشابهات معنایی و مفهومی طبقه بندی و ۳ مضمون فراگیر (ابعاد) بدست آمد که این ۳ مضمون فراگیر عبارتند از: محورهای کلیدی، محورهای اجرایی و محورهای محتوایی (جدول ۱). در گام چهارم ارتباطین مضامین سازماندهنده و فراگیر در قالب چارچوب مفهومی آموزش عالی بزرگسالان ترسیم شد (شکل ۱).

جدول ۱. خلاصه ی تحلیل مضمون

ابعاد	مضامین پایه (نشانگر ها)	مضامین سازماندهنده (ملاک ها)
محورهای کلیدی	تعلق به محیط - فضای دلنشین - پر کردن اوقات فراغت - جو صمیمی - آرامش محیط - توجه به تفریح و سرگرمی - محیط رفاقتی - تدریس در فضای خارج از کلاس - محیط شاد - برنامه های نشاط آور محیط تعاملی - محیط شاد - تعامل با طبیعت - توجه به اردوها - بازدید علمی - در دسترس بودن اساتید - وجود مشاوره دائم و در دسترس - مهر و عاطفه بین اساتید - محیط دوستانه نه آمرانه - ارتباط با محیط - توجه به کاهش ترس و دلهره - توجه به موسیقی - بهداشت روانی (۱)	۱) تعلق خاطر ۲) آزادی عمل ۳) تکریم
	اختیار و آزادی عمل - آزاداندیشی در کلاس - مشارکت در انتخاب محتوا - آزادی در انتخاب محتوا - آزادی بیان - فرصت دادن به دانشجو - نظر سنجی از دانشجو - آزادی عمل و نوع پوشش - مشارکت در طراحی آموزشی (۲)	
	رابطه حسنه با دانشجو - عدم امر و نهی همدلی - همفکری - استفاده از دانشجو برای تدریس -	

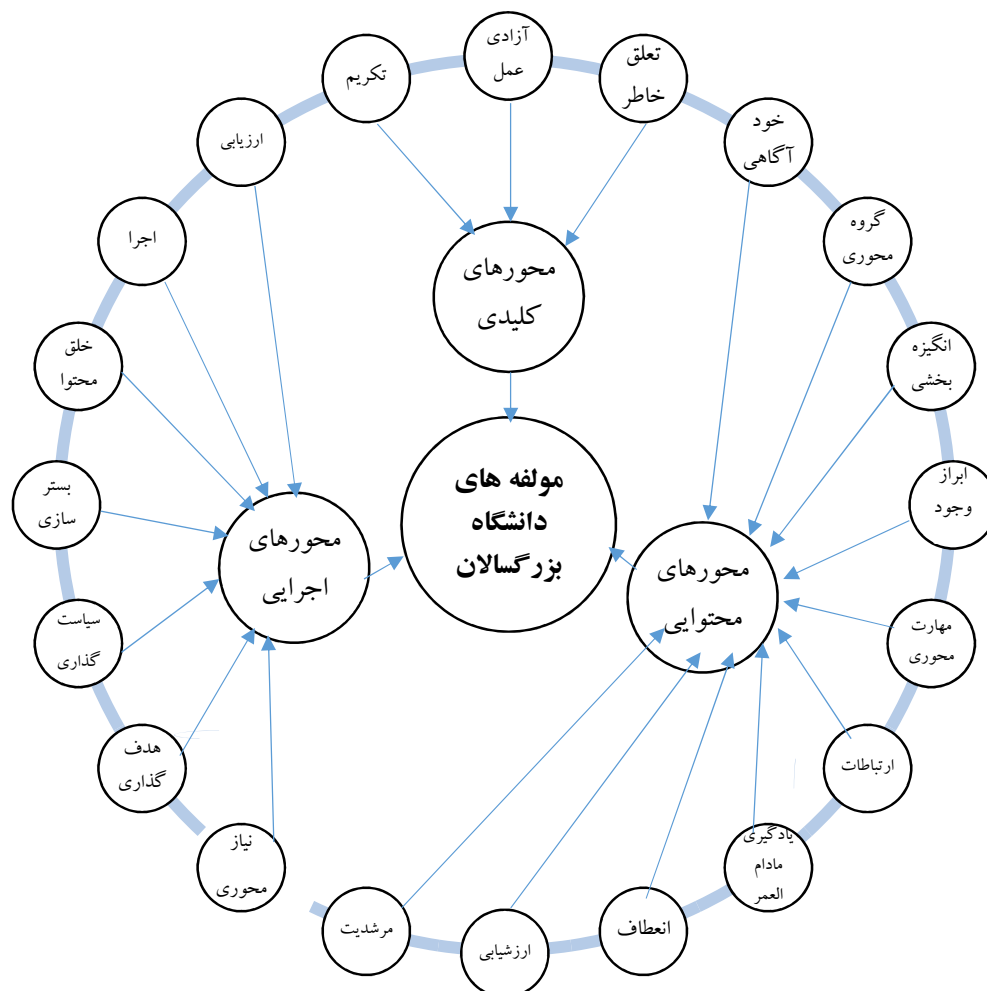
	<p>دوستی بادانشجو-حفظ شان و منزلت دانشجو- احترام به دانشجو-حسن رابطه بادانشجو- رفتار توأم بااحترام-ابرازهمدردی-همزادپنداری بادانشجو-همدردی بادانشجو(۳)</p>
<p>(۱) نیازمحوری</p>	<p>توجه به نیازهای عاطفی-توجه به نیازهای</p>
<p>(۲) هدف گذاری</p>	<p>شناختی-نیازآفرینی-ایجادنیازبه تحصیل به</p>
<p>(۳) سیاستگذاری</p>	<p>عنوان یک فرهنگ-نیازسنجی از رشته هاوبرنامه</p>
<p>(۴) بسترسازی</p>	<p>ها(۱)</p>
<p>(۵) خلق محتوا</p>	<p>تدوین اهداف بلندمدت و کوتاه مدت-تدوین</p>
<p>(۶) اجرا</p>	<p>بیانیه ماموریت-ابلاغ اهداف چشم</p>
<p>(۷) ارزشیابی برنامه</p>	<p>اندازمناسب(۲)</p>
	<p>سیاستگذاری آموزشی متناسب باسن -</p>
	<p>سیاستگذاری در جذب هیات علمی -</p>
	<p>سیاستگذاری در آموزش کارمند-تدوین چارت</p>
	<p>سازمانی مناسب-توانمندسازی اساتید انطباق</p>
	<p>محتوا با شرایط زندگی-سیاستگذاری در ارزشیابی</p>
	<p>دانشجو-انعطاف در سیاستگذاری(۳)</p>
	<p>اینترنت باپهنای باند مناسب-صندلی و میز مناسب</p>
	<p>،وجود آسانسور-برگزاری کلاس در طبقه همکف</p>
	<p>-امکانات ایاب و ذهاب-اساتید رشد یافته -</p>
	<p>اصلاح نظام اداری-تسهیلات لازم برای</p>
	<p>دانشجو-وجود بوفه مجهز-کلاس با امکانات</p>
	<p>میز گرد-وجود مشاور دائم و در دسترس(۴)</p>
	<p>مشارکت در انتخاب محتوا-استفاده از توانایی های</p>
	<p>دانشجو در محتوا-بهبودی جامعه-تناسب</p>

محتوای تجارب - مفید بودن محتوا - توجه به
نیاز مخاطب در محتوا (۵)
تشکیل کارگروه اجرایی - پیاده سازی گام به
گام - تاسیس دانشکده آموزش بزرگسالان -
اجرای پایلوت - بلاغ برنامه (۶)
به روز کردن برنامه دوره - ارزیابی در طراحی
برنامه - نظارت و ارزیابی مداوم از برنامه - گرفتن
بازخورد مداوم از دانشجو و اعمال اصلاحات می
باشد (۶)

۱) بهبود خود آگاهی	اقتناع خود - خود آگاهی - خود کنترلی -
۲) گروه محوری	خود مسئولیتی - مراقبه - آگاه سازی -
۳) امید و انگیزه	خود رهبری - مهارت های خود مراقبتی - درک
۴) ابراز وجود	صحیح از خود (۱)
۵) مهارت محوری	بازی ها و سرگرمی های گروهی - فعالیت های
۶) ارتباطات	درسی گروهی - روش های تدریس گروهی - حل
۷) یادگیری مادام العمر	مسائل افراد در گروه - کمک یا پیشنهاد به حل
۸) انعطاف پذیری	مسائل جامعه در گروه - مشارکتی بودن کارها (۲)
۹) ارزشیابی از دروس	شوق به داشتن - لذت بردن از زندگی - علاقمندی
۱۰) مرشیدت استاد	به درس - امید بخشی توسط اساتید - حس مفید
	بودن - هم افزایی روحیه - معرفی همسالان موفق
	در جامعه - شوخ طبعی اساتید - میل به پیشرفت (۳)
	بهره از تجارب دانشجویان - نشان دادن توانایی
	ها - اظهار نظر فعال (۴)

مهارت آموزشی - هنر آشنایی - صنایع دستی -
 مهارت‌های شغلی - مهارت‌های عمومی - فن بیان -
 مهارت‌های ارتباطی - مهارت‌های بهداشتی ((۵)
 ارتباط عاطفی - تعامل با جوانان - ارتباط بین فردی
 - ارتباط درون فردی - توجه به صلح و دوستی -
 تعامل با دانشجویان جوان - انتقال تجربه به
 جوانان (۶)
 مسئله محوری - یادگیرنده محوری - شکوفایی
 توانمندی‌های کشف شده - علم‌مداری (۷)
 انعطاف در تدریس و یادگیری - هماهنگی برنامه
 با سن - روش‌های تدریس منعطف و فعال (۸)
 بازدیدهای علمی - سفرهای علمی - کنفرانس
 محوری - کارگاهی بودن - پاسخ شفاهی -
 میزگرد محوری - پژوهش محوری - توصیفی
 بودن - خودارزشیابی (۹)
 وجود استادان باتجربه - همفکری استاد با دانشجو -
 استادان با وجدان و مسئولیت‌پذیر - تعامل
 با دانشجو - مرید و مرادی - هدفمندی استاد -
 پاسخگویی اساتید - عمل به وعده‌ها - استاد
 پیگیر - به روز بودن اساتید (۱۰)

مضامین فراگیر (ابعاد) و سازمان دهنده (ملاک‌ها) حاصل از مقوله بندی داده‌ها در جدول ۱ آورده شده است؛ روابط بین مضامین فراگیر و سازمان دهنده در قالب چارچوب مفهومی آموزش عالی بزرگسالان (شکل ۱) نیز ترسیم شده است.

شکل ۱. چارچوب مفهومی آموزش بزرگسالان با تاکید بر دانشگاه آزاد اسلامی

طبق شکل شماره ۱، چارچوب مفهومی آموزش عالی بزرگسالان از ۳ بعد (محورهای کلیدی، محورهای اجرایی و محورهای محتوایی) و ۲۰ ملاک تشکیل شده است که در ادامه این ابعاد و ملاک‌ها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند.

محورهای کلیدی: محورهای کلیدی به عنوان یکی از ابعاد آموزش عالی بزرگسالان شناسایی شد که این بعد از ۳ ملاک تعلق خاطر، آزادی و تکریم تشکیل شده است؛ که در ادامه هر کدام از ملاک‌های مورد تبیین و تفسیر قرار می‌گیرند. بر اساس نتایج تحقیق تعلق خاطر بر اساس شاخص‌هایی چون تعلق به محیط، فضای دلنشین، پرکردن اوقات فراغت، جوصمیمی، آرامش محیط، توجه به تفریح و سرگرمی، محیط رفاقتی، تدریس در فضای خارج از کلاس، محیط شاد، برنامه‌های نشاط آور محیط تعاملی، محیط شاد، تعامل با طبیعت، توجه به اردوها، بازدید علمی، در دسترس بودن اساتید، وجود مشا و ررائم و در دسترس، مهر و عاطفه بین اساتید، محیط دوستانه نه آمرانه، ارتباط با محیط، توجه به کاهش ترس و دلهره، توجه به موسیقی، بهداشت روانی، اختیار و آزادی عمل، آزاداندیشی در کلاس، مشارکت در انتخاب محتوا، آزادی در انتخاب محتوا، آزادی بیان، فرصت دادن به دانشجوی، نظر سنجی از دانشجو، آزادی عمل و نوع پوشش، مشارکت در طراحی آموزشی، رابطه حسنه با دانشجو، عدم امر و نهی همدلی، همفکری، استفاده از دانشجو برای تدریس، دوستی با دانشجو، حفظ شان و منزلت دانشجو، احترام به دانشجو، حسن رابطه با دانشجو، رفتار توأم با احترام، ابراز همدردی، همزادپنداری با دانشجو، همدردی با دانشجو قابل تعریف می‌باشد.

محورهای محتوایی: این محور بر اساس ملاکهای، بهبود خودآگاهی، گروه محوری، امید و انگیزه ابراز وجود، مهارت محوری، ارتباطات، یادگیری مادام‌العمر، انعطاف پذیری، ارزشیابی از دروس و مرشدیت استاد قابل ارزیابی می‌باشد. شاخص‌های محورهای محتوایی شامل: اقناع خود، خودآگاهی، خودکنترلی، خودمسئولیتی، مراقبت، آگاه‌سازی، خودرهبری، مهارتهای خودمراقبتی، درک صحیح از خود، بازی‌ها و سرگرمی‌های گروهی، فعالیت‌های درسی گروهی، روشهای تدریس گروهی، حل مسائل افراد در گروه، کمک یا پیشنهاد به حل مسائل جامعه در گروه، مشارکتی بودن کارها، شوق داشتن، لذت بردن از زندگی، علاقمندی به درس، امید بخشی توسط اساتید، حس مفید بودن، هم‌افزایی روحیه، معرفی همسالان موفق در جامعه، شوخ طبعی اساتید، میل به پیشرفت، بهره از تجارب دانشجویان، نشان دادن توانایی‌ها، اظهارنظر فعال، مهارت آموزشی، هنرآشپزی، صنایع دستی، مهارتهای شغلی، مهارتهای عمومی، فن بیان، مهارتهای ارتباطی، مهارتهای

بهداشتی، ارتباط عاطفی، تعامل با جوانان، ارتباط بین فردی، ارتباط درون فردی، توجه به صلح و دوستی، تعامل با دانشجویان جوان، انتقال تجربه به جوانان، مسئله محوری، یادگیرنده محوری، شکوفایی توانمندی های کشف شده، علم مداری، انعطاف در تدریس و یادگیری، هماهنگی برنامه با سن، روش های تدریس منعطف و فعال، بازدیدهای علمی، سفرهای علمی، کنفرانس محوری، کارگاهی بودن، پاسخ شفاهی، میزگرد محوری، پژوهش محوری، توصیفی بودن، خود ارزشیابی، وجود استادان باتجربه، همفکری استاد با دانشجو، استادان باوجدان و مسئولیت پذیر، تعامل با دانشجو، مرید و مرادی، هدفمندی استاد، پاسخگویی اساتید، عمل به وعده ها، استادیگری و به روز بودن اساتید می باشد.

محورهای اجرایی: این بعد از روی ملاکهای نیازمحوری، هدف گذاری، سیاستگذاری، بسترسازی، خلق محتوا و اجرا و ارزشیابی برنامه قابل شناسایی است. شاخص های این محور شامل: توجه به نیازهای عاطفی، توجه به نیازهای شناختی، نیازآفرینی، ایجاد نیاز به تحصیل به عنوان یک فرهنگ، نیازسنجی از رشته ها و برنامه ها، تدوین اهداف بلندمدت و کوتاه مدت، تدوین بیانیه ماموریت، ابلاغ اهداف، چشم انداز مناسب، سیاستگذاری آموزشی متناسب با سن، سیاستگذاری در جذب هیات علمی، سیاستگذاری در آموزش کارمند، تدوین چارت سازمانی مناسب، توانمندسازی اساتید، انطباق محتوا با شرایط زندگی، سیاستگذاری در ارزشیابی دانشجو، انعطاف در سیاستگذاری، اینترنت با پهنای باند مناسب، صندلی و میز مناسب، وجود آسانسور، برگزاری کلاس در طبقه همکف، امکانات ایاب و ذهاب، اساتید رشدیافته، اصلاح نظام اداری، تسهیلات لازم برای دانشجو، وجود بوفه مجهز، کلاس با امکانات میزگرد، وجود مشاور دائم و در دسترس، مشارکت در انتخاب محتوا، استفاده از توانایی های دانشجو در محتوا، بهسازی جامعه، تناسب محتوا با تجارب، مفید بودن محتوا، توجه به نیاز مخاطب در محتوا، تشکیل کارگروه اجرایی، پیاده سازی گام به گام، تاسیس دانشکده آموزش بزرگسالان، اجرای پایلوت، ابلاغ برنامه، به روز کردن برنامه دوره، ارزیابی در طراحی برنامه، نظارت و ارزیابی مداوم از برنامه، گرفتن بازخورد مداوم از دانشجو و اعمال اصلاحات می باشد.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی مولفه های آموزش عالی بزرگسالان انجام شد. بوسیله تحلیل مضمون، سه بعد اصلی و ۲۰ مضمون سازمان دهنده کشف شد. ابعاد اصلی مولفه های آموزش عالی بزرگسالان عبارتند از محور های کلیدی، محور های اجرایی و محور های محتوایی. این سه محور نقش اساسی در آموزش عالی بزرگسالان را برعهده دارند که در این بخش به تفصیل بیان خواهد شد. محور های کلیدی شامل تعلق خاطر، آزادی عمل و تکریم می باشند. تعلق خاطر یعنی فضایی دلنشین، تعلق به محیط دانشگاه، مکانی برای پر کردن اوقات فراغت، جوی صمیمی و محیط رفاقتی، تدریس در فضای خارج از کلاس، برنامه های نشاط آور، محیط تعاملی، تعامل با طبیعت توجه به اردوها، بازدید علمی، در دسترس بودن اساتید، وجود مشاوران دائم و همیشه در دسترس، محیطی با کاهش ترس و دلهره، توجه به موسیقی و ارتقاء بهداشت روانی دانشجویاندر تائید مولفه تعلق خاطر به دانشگاه؛ وان جینگروسونور و هایسمن^۱ (۲۰۲۰) در تحقیق خود که در زمینه تعلق خاطر دانشجویان مک کواری استرالیا انجام دادند دریافتند که از دید دانشجویان، مکان‌هایی که در آن احترام وجود دارد و دیگران پذیرفته می‌شوند، به احساس تعلق آنها کمک کرده است. این پژوهشگران به نتایجی رسیدند که نشان می‌دهد احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه رابطه مستقیمی با حس احترام و پذیرش دیگران به آنان دارد. به عبارت دیگر، مکان‌هایی که در آن احترام وجود دارد و دیگران پذیرفته می‌شوند، می‌تواند به افزایش تعلق دانشجویان به دانشگاه و همچنین بهبود عملکرد و مشارکت آنان در فعالیت‌های دانشگاهی کمک کند. در این تحقیق، با استفاده از روش تحقیق کیفی، با ۲۸ دانشجوی دانشگاه مک کواری در استرالیا صحبت شد و به نتایجی رسید که نشان می‌دهد دانشجویان به طور کلی در محیط‌هایی که حاوی احترام و پذیرفته شدن هستند، حس بهتری از تعلق به دانشگاه و همچنین خودشان دارند. همچنین، نتایج نشان داد که برخی عواملی مانند تجربه مثبت با اعضای هیئت علمی، قابلیت دسترسی به منابع آموزشی، ایجاد فضاهایی برای تعامل با هم دانشجویان و نیز ایجاد فضاهای شاد و دوستانه در دانشگاه، می‌تواند به افزایش حس تعلق دانشجویان به دانشگاه کمک کند. در نهایت، فرصت‌هایی برای تعامل با دانشجویان دیگر، مانند داخل باشگاه‌ها، جوامع و مشارکت در رویدادها، به احساس تعلق آنها کمک می‌کند. دانشجویان در این محیط احساس صمیمیت نموده و دانشگاه را به عنوان فضایی هم‌ردیف با خانه و حتی نشاط آور تر از خانواده درمی‌یابند. در این

¹- van Gijn-Grosvenor & Huisman

دانشگاه دانشجویان آزادی عمل مناسبی دارند یعنی در کلاس ها می توانند به راحتی صحبت کنند. در انتخاب محتوا مشارکت فعال داشته باشند، در انتخاب نوع پوشش آزادی عمل داشته باشند و همواره یار و یاور اساتید در طراحی آموزشی باشند.

مؤلفه کلیدی دیگر مؤلفه تکریم است. با توجه به اینکه دانشجویان تجربه ای هم ردیف با اساتید و یا حتی بالاتر از آنها دارند بحث تکریم از اهمیت ویژه ای برخوردار خواهد بود. یعنی فضایی که امر و نهی در آن وجود نداشته باشد، دانشجویان با استادان هم فکری کنند، استادان از دانشجویان برای تدریس در مقاطع پایین تر استفاده لازم را ببرند و با دانشجویان رفتار توأم با احترام داشته باشند، با آنان ابراز همدردی کنند، اساتید با دانشجو همزادپنداری کنند و یار و یاور دانشجو باشند. در جامعه دانشگاهی، دانشجویان تجربه‌هایی را در طول دوره تحصیلی خود کسب می‌کنند که ممکن است شامل تجربه‌های آموزشی و غیر آموزشی باشد. این تجربه‌ها می‌توانند شامل کسب مهارت‌هایی در زمینه کاری، تحقیقات، رهبری و ارتباطات باشند. در این زمینه، تکریم دانشجویان به عنوان اعضای مهمی از جامعه دانشگاهی، بسیار مهم است. تکریم از دانشجویان، به آنان اطمینان می‌دهد که تلاش‌هایشان و تجربه‌هایشان مورد ارزش‌گذاری قرار می‌گیرند و اینمی‌تواند به افزایش احساس تعلق و مشارکت آنها در فعالیت‌های دانشگاهی کمک کند. علاوه بر این، تکریم از دانشجویان به عنوان اعضای مهمی از جامعه دانشگاهی، می‌تواند به ایجاد ارتباطات بهتر و صمیمی‌تر بین دانشجویان و اساتید کمک کند. این ارتباطات می‌توانند به افزایش احساس ارزشمندی و خودشناسی دانشجویان نیز کمک کنند. از این رو، تکریم از دانشجویان به عنوان اعضای مهمی از جامعه دانشگاهی، بسیار مهم است و باید در هر فرصتی به آنان توجه و احترام گذاشته شود. برای مثال، می‌توان در مراسم‌های آکادمیکی، مثل مراسم فارغ‌التحصیلی، دانشجویان را تجلیل کرد و از آنان تقدیر کرد. همچنین، باید فرصت‌هایی برای ارائه نظرات و پیشنهادات دانشجویان درباره روند آموزش و پژوهش فراهم شود، تا آنان بتوانند در تصمیم‌گیری‌های مربوط به دانشگاه و دوره تحصیلی خود، نقش موثرتری داشته باشند. این سه مؤلفه به عنوان محورهای کلیدی آموزش عالی بزرگسالان شناسایی شد. وجود محورهای کلیدی باعث می‌شود محورهای دیگر این دانشگاه عملکرد بهتری داشته باشند. در زمینه تکریم دانشجویان می‌توان گفت که تکریم یک امر متقابل و اساسی‌ترین وظیفه انسان‌ها محسوب می‌شود. مطالعات نشان می‌دهد یادگیری و رفتار دانشجویانی که انتظارات آنها برآورده شده و مورد

تکریم و احترام قرار گرفته اند بهتر بوده و در بین همسالان خود انرژی مثبت ایجاد کرده‌اند و فعال ترند. در این راستا سیر جی و همکاران^۱ (۲۰۰۰) دریافتند که میزان رضایت دانشجویان از زندگی دانشگاهی و احترام با آنان تاثیر زیادی بر کیفیت یادگیری آنان و ارتقای کیفیت نظام آموزش عالی دارد به خصوص در مورد افرادی که تجربه آنها همسنگ با اساتید یا حتی بالاتر از آن‌ها می باشد، مسئله تکریم از اهمیت بسیار زیادی نسبت به دانشجویان کم سن و سال تر برخوردار است. در این زمینه نتایج این تحقیق با منشور دانشگاه ایندیانا (نقل از احمدی، نرگسیان و نظری، ۱۳۹۷) در زمینه حق دسترسی به اسناد و امکانات، حق آزادی بیان، حق داشتن کمک به مسئولین دانشگاه، حق آزادی در انتخاب محتوا و حق آزادی از تبعیض که موجب کرامت و حرمت دانشجویان مخصوصاً دانشجویان بزرگسال خواهد شد در یک راستا می باشد. نتایج این تحقیق با پژوهش احمدی نرگسیان و نظری (۱۳۹۷) در تدوین منشور تکریم دانشجو و تحقیق نجفی (۱۳۹۸) که به تکریم دانشجو از منظر اسلام پرداخت در یک راستا می باشد اما در زمینه تعلق خاطر و آزادی عمل تحقیق مشابه مشاهده نگردید.

محور بعدی محور محتوایی است. محور های محتوایی به این نکته اشاره دارند که یک دانشجو مخصوصاً دانشجوی بزرگسال برای حفظ پیوند خود با دانشگاه و رضایت درونی نیازمند بهبود خودآگاهی می باشد. خودآگاهی یعنی دانشجو مهارت های خود مراقبتی را به نحو مطلوب فرا گرفته، خود مسئولیتی خود را کامل کند، بتواند به خودآگاهی برسد تا درک صحیح تری از خود داشته باشد. مولفه بعدی محتوایی گروه محوری است نقش فعالیت های گروهی در آموزش از کسی پوشیده نیست. در گروه دانشجویان می توانند فعالیت های درسی مناسبی داشته باشند، به صورت گروهی مسائل را حل کنند، بتوانند برای مسائلی که در محیط پیرامون خود رخ می دهد حل مسئله کنند. دانشجویان در گروه ها می توانند به سرگرمی های متنوع بپردازند. مولفه بعدی انگیزه بخشی می باشد. امید و انگیزه نقش بسیار مهمی در زندگی بزرگسالان دارد. حس مفید بودن، هم افزایی روحیه، لذت بردن از زندگی، علاقه مندی به درس و یادگیری، میل به پیشرفت و خودباوری همه می توانند امید و انگیزه را در دانشجویان دانشجویان بزرگسال که هدف اصلی آنها اخذ مدرک تحصیلی نمی باشد بیدار کنند و به آنها شوق ادامه دادن به زندگی را اعطا نماید. در تایید بعد محتوایی

¹ -Sirgy et al

لمیوکس^۱ (۱۹۹۷) در تحقیق خود دریافت یک برنامه دانشگاهی برای بزرگسالان باید با هدف توسعه خودپنداره سالمندان و تقویت شایستگی و موفقیت در سازمان کاری، کار در گروه، کنترل فکری، کسب راهبردهای یادگیری، و پروژه های ادامه دار و تقویت ارتباطات دانشجویان انجام شود. در مطالعه ایشان، برنامه دانشگاهی برای بزرگسالان به منظور توسعه خودپنداره سالمندان و تقویت شایستگی و موفقیت در سازمان کاری، کار در گروه، کنترل فکری، کسب راهبردهای یادگیری، پروژه های ادامه دار و تقویت ارتباطات دانشجویان پیشنهاد شده است. به عنوان مثال، در این برنامه، دانشجویان بزرگسال می توانند در گروه های کوچک با دیگر دانشجویان هم نسل خود کار کنند تا مهارت های کار در گروه و ارتباطات فردی را تقویت کنند. همچنین، در این برنامه، دانشجویان با استفاده از رویکردهای یادگیری مشارکتی و پروژه های ادامه دار، می توانند راهبردهای یادگیری خود را تقویت کنند و به توسعه شایستگی های شخصی و حرفه ای خود پردازند. همچنین، فضایی برای تبادل نظر و تقویت ارتباطات بین دانشجویان ایجاد می شد که می تواند به افزایش احساس تعلق و ارتباطات موثرتر در جامعه دانشگاهی کمک کند. از این رو، برنامه های دانشگاهی برای بزرگسالان با هدف توسعه خودپنداره سالمندان و تقویت شایستگی ها و موفقیت در سازمان کاری، کار در گروه، کنترل فکری، کسب راهبردهای یادگیری، پروژه های ادامه دار و تقویت ارتباطات دانشجویان، می توانند به ارتقای سطح علمی و شخصیتی دانشجویان بزرگسال و همچنین بهبود عملکرد و مشارکت آنان در فعالیت های دانشگاهی کمک کنند. به طور کلی، برنامه های دانشگاهی برای بزرگسالان می توانند به توسعه مهارت های لازم برای زندگی در دنیای امروز کمک کرده و راهی برای بهبود کیفیت زندگی افرادهای بزرگسالان ایجاد کنند.

مؤلفه بعدی ابراز وجود می باشد. دانشجویان بزرگسال نسبت به دیگر دانشجویان نیاز بیشتری برای اظهار نظر فعال، نشان دادن توانایی های خود و استفاده از تجارب همتایان خود دارند بر اساس مصاحبه های انجام شده آنها دوست دارند در محیط های گروهی مخصوصاً محیط های علمی ابراز وجود نمایند. مهارت محوری، مؤلفه دیگری است که جزء محورهای محتوایی قرار گرفته است. نقش مهارت ها در زندگی مخصوصاً در دنیای امروزی از کسی پوشیده نیست. دانشجویان برای یادگیری مهارت های مختلف که مهمترین آن مهارت های شغلی است وارد دانشگاه می شوند. یکی

¹ - Lemieux

از تفاوت‌های اساسی بزرگسالان با دانشجویان جوان و میانسال این است که بزرگسالان مهارت را الزاماً برای انجام دادن حرفه‌ای خود نمی‌خواهند، بر اساس مصاحبه‌های انجام شده بزرگسالان مهارت‌ها را برای ابراز وجود و پر کردن اوقات فراغت خود می‌خواهند، مهارت‌هایی که از انجام دادن آنها لذت ببرند مانند مهارت آشپزی، صنایع دستی، مهارت‌های عمومی مانند فن بیان و برقراری ارتباط و مهارت‌های بهداشتی.

مؤلفه دیگر ارتباطات می‌باشد، بدون برقراری ارتباط زندگی معنا و مفهومی ندارد. بزرگسالان با توجه به اینکه بخشی از دوران مهم زندگی خود را که بسیار پر بار بوده سپری نموده‌اند و اکنون به عنوان یک فرد بازنشسته، ارتباط قبلی را با جامعه ندارند یا کمتر دارند؛ به ارتباط بیشتری نیاز دارند. تعامل با جوانان، ارتباط بین فردی، ارتباطات درون فردی، توجه به صلح و دوستی، تعامل با دانشجویان جوان، شاخص‌های مهم آموزش عالی بزرگسالان می‌باشد که از طریق این شاخص‌ها بزرگسالان می‌توانند تجربه‌گهر بار خود را به جوانان انتقال دهند و در این فرایند احساس مفید بودن نمایند.

یادگیری مادام‌العمر مؤلفه دیگری است. دانشجویان بزرگسال نیازمند شکوفایی توانمندی‌های کشف نشده خود هستند. آموزش عالی بزرگسالان باید پرچمدار علم‌مداری، یادگیرنده محوری و مسئله محوری باشد تا دانشجویان بزرگسال بتوانند به عنوان یک یادگیرنده مادام‌العمر توانمندی‌های کشف نشده خود را شناسایی و در راستای ارتقاء آن کوشا باشند. این مؤلفه‌ها در آثار دیویی، فرره و نواز قابل مشاهده است (صباغیان و اکبری، ۱۳۹۵). بله، یادگیری مادام‌العمر یکی از مؤلفه‌های مهم در برنامه‌های دانشگاهی برای بزرگسالان است. دانشجویان بزرگسال به عنوان افرادی با تجربه و دانش فراوان، همچنان به دنبال یادگیری و توسعه توانمندی‌های خود هستند. به عنوان نمونه، دانشجویان بزرگسال ممکن است به دنبال کسب مهارت‌های جدید در زمینه کاری خود یا همچنین کسب دانش در زمینه‌های مختلف دیگری باشند. در این زمینه، آموزش عالی بزرگسالان باید به عنوان پرچمدار علم‌مداری، یادگیرنده محوری و مسئله محوری عمل کند تا بتواند نیازهای یادگیری دانشجویان بزرگسال را برآورده کند. برای مثال، دانشگاه باید برنامه‌های آموزشی و پژوهشی مناسبی را برای دانشجویان بزرگسال ارائه دهد، که به آنان اجازه می‌دهد تا توانمندی‌های کشف نشده خود را شناسایی کرده و بهبود بخشید. علاوه بر این، برنامه‌های دانشگاهی برای بزرگسالان باید به صورت یادگیری محور و مسئله محور طراحی شوند تا دانشجویان بتوانند به

صورت فعال در یادگیری مشارکت کنند و با ارائه مسائل‌های پیچیده و واقعی، توانایی حل مسائل را بهبود بخشند. این رویکرد، باعث می‌شود که دانشجویان بزرگسال به عنوان یادگیرندگان مستقل و خلاق در فرایند یادگیری شرکت کنند و توانایی‌های خود را بهبود بخشند. در آثار دیویی، فرره و نواز نیز، اهمیت یادگیری مادام‌العمر و شناسایی توانمندی‌های کشف نشده خود، مورد بررسی قرار گرفته است. این نویسندگان بر این باورند که یادگیری مادام‌العمر به افراد این اجازه را می‌دهد که به صورت مستمر، توانمندی‌های خود را شناسایی کرده و بهبود بخشند و این باعث می‌شود که افراد در زندگی شخصی و حرفه‌ای خود موفقیت بیشتری داشته باشند. به طور کلی، یادگیری مادام‌العمر به عنوان یکی از مولفه‌های مهم در برنامه‌های دانشگاهی برای بزرگسالان، به دانشجویان این امکان را می‌دهد که در طول زندگی خود به صورت مستمر، توانایی‌های خود را بهبود بخشند و باعث بهبود کیفیت زندگی خود و جامعه شوند.

مولفه دیگر انعطاف پذیری است. انعطاف پذیری شاید مولفه ای باشد که در آموزش عالی بزرگسالان باید به آن توجه بیشتری شود. بزرگسالان با هدف کسب مدرک به دانشگاه نمی‌آیند بر اساس مصاحبه‌های انجام شده اکثر مصاحبه‌شوندگان به این نکته اشاره کردند که برنامه‌های آموزش عالی بزرگسالان باید با سن و سال افراد هماهنگ باشد. روش‌های تدریس و یادگیری باید منعطف باشد، اساتید از روش‌های تدریس فعال استفاده نمایند و محتوای ارائه شده و روش ارائه آن با سن و سال دانشجویان همخوانی لازم داشته باشد با نتایج تحقیق مریام و بایرما¹ (۲۰۱۴) همسو است. برای دانشجویان بزرگسال، یادگیری به دلیل داشتن تجربه و دانش فراوان، با چالش‌های خاصی روبرو می‌شود. برای مثال، برخی دانشجویان بزرگسال ممکن است به دلیل مشاغل و تعهدات خانوادگی، زمان کمتری برای حضور در کلاس‌ها و یادگیری داشته باشند. علاوه بر این، نحوه یادگیری و تدریس باید با سن و سال دانشجویان هماهنگ باشد تا بهترین نتیجه را به دست آورند. بنابراین، برای آموزش عالی بزرگسالان باید به انعطاف پذیری در روش‌های تدریس و یادگیری توجه کند و به سن و سال دانشجویان توجه کند. روش‌های تدریس باید منعطف و تنوع‌پذیر باشند تا دانشجویان بزرگسال با توجه به شرایط خود، به کلاس‌ها حضور داشته باشند و از یادگیری بهتری برخوردار شوند. همچنین، اساتید باید از روش‌های تدریس فعال مانند بحث

¹ -Merriam & Bierema

گروهی، پروژه محور، مطالعه مستقل و ... استفاده کنند تا دانشجویان بزرگسال به صورت فعال و مشارکتی در فرایند یادگیری شرکت کنند و تجربه یادگیری مفیدی داشته باشند. علاوه بر این، محتوای ارائه شده و روش ارائه آن باید با سن و سال دانشجویان همخوانی داشته باشد. برای مثال، اگر دانشجویان بزرگسال در دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری شرکت می‌کنند، ممکن است به دلیل تجربه و دانش فراوانی که دارند، نیاز به یادگیری مفاهیم پایه و اصولی نداشته باشند. برای این دانشجویان، باید برنامه‌های آموزشی با سطح پیشرفته‌تری طراحی شوند که به آنان امکان پیشرفت در تخصص خود را بدهد. در کلیات مختلف دنیا، دانشگاه‌هایی وجود دارند که به انعطاف پذیری در برنامه‌های آموزشی و تدریس توجه ویژه‌ای دارند و با موفقیتی قابل توجه در ارائه برنامه‌های آموزشی انعطاف پذیر برای دانشجویان بزرگسال عمل کرده‌اند. این دانشگاه‌ها با استفاده از روش‌های تدریس فعال و مشارکتی، محتوای آموزشی با سن و سال دانشجویان هماهنگ کرده و به دانشجویان بزرگسال امکان می‌دهند تا در فرایند یادگیری، به صورت فعال و مستقل شرکت کنند. در نتیجه، دانشجویان بزرگسالان موفقیت بیشتری در یادگیری و پیشرفت حرفه‌ای خود داشته‌اند. بنابراین، آموزش عالی بزرگسالان باید به انعطاف پذیری در برنامه‌های آموزشی و تدریس توجه کند و روش‌های مناسبی را برای یادگیری دانشجویان بزرگسال طراحی کند تا بهترین نتیجه را به دست آورد.

ارزشیابی از دروس نیز مولفه مهم دیگری است. با توجه به اینکه هدف اصلی بزرگسالان اخذ مدرک تحصیلی نمی‌باشد یا حد اقل در اولویت نیست، همچنین برای آنها در اولویت اول نمی‌باشد. آموزش عالی بزرگسالان باید محیطی را فراهم نماید که در آن روش‌های ارزشیابی متنوع صورت گیرد و ارزشیابی‌های توصیفی از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد. به جای تاکید بر نمره می‌توان روش‌های ارزشیابی را به سمت بازدیدهای علمی و سفرهای علمی، کنفرانس، کارگاهی بودن، پاسخ شفاهی، میزگرد محوری و پژوهش محوری به صورتی که بزرگسالان احساس نکنند فرآیندهای خشک نظام نمره دهی حاکم است. در ارزشیابی از بزرگسالان، تاکید بر خود ارزشیابی باید بیشتر باشد، چون بزرگسالان می‌توانند در انتخاب نوع محتوا و ارائه آن با همیاری اساتید نقش داشته باشند بنابراین می‌توانند نحوه ارزشیابی را نیز تعیین کنند. وارد نمودن فراگیران در فرآیند ارزشیابی یکی از روش‌های معتبر سازی فرآیند ارزشیابی است. نتایج تحقیق در این زمینه با تحقیق صادقی، عبدلی و اسماعیل زاده (۱۳۹۳) بر روی پرستاران همخوانی دارد آنها دریافتند تفاوت خود

ارزشیابی دانشجویان با ارزشیابی آنان توسط مربی تقریباً مشابه و نشان دهنده این است که دانشجویان می توانند عملکرد خود را مورد قضاوت داده و به نقاط ضعف و قوت خود نیز پی ببرند. هرچند آنان در صدد شناسایی مولفه های آموزش عالی بزرگسالان نبودند ولی بر نقش خود ارزشیابی در بین دانشجویان پرستاری تاکید کرده اند.

مولفه دیگر بعد محتوایی مرشدیت استاد می باشد. با توجه به اینکه بزرگسالان افراد با تجربه هستند و گاه تجربه آنها بیشتر از اساتید می باشد، وجود استادان با تجربه، همفکری استاد با دانشجو، مسئولیت پذیری بیشتر استادان، تعامل بیشتر استادان با دانشجویان به عنوان یک دوست، عمل به وعده های اساتید، پیگیر بودن اساتید، به روز بودن آنها و راهنمایی های اساتید، شاخص های مرشدیت استاد می باشد. بله، در رابطه با نقش مرشدیت استادان برای دانشجویان بزرگسال، باید به برخی از شاخص های مرشدیت در روابط استاد-دانشجو توجه شود. بزرگسالان به دلیل داشتن تجربه و دانش فراوان، ممکن است از استادان خود انتظار داشته باشند که به عنوان مرشد و راهنما، در رسیدن به اهداف حرفه ای خود به آنان کمک کنند. بنابراین، مرشدیت استادان به عنوان یکی از عوامل موفقیت دانشجویان بزرگسال در دانشگاه بسیار مهم است. مرشدیت استادان به معنای راهنمایی، توجه و پشتیبانی از دانشجویان باشد. از طرفی، به دلیل اینکه تجربه منفی در روابط مرشدیت می تواند به عواقب منفی مانند استرس، انزوا، ترک روابط و کاهش رضایت افراد منجر شود، استادان باید به خوبی با دانشجویان خود ارتباط برقرار کنند و تلاش کنند تا با احترام به نظرات و انتظارات آنها، به بهترین شکل ممکن به آنها کمک کنند. همچنین، استادان باید به دانشجویان خود اجازه دهند تا خودشان از تجربیاتشان برای پیشرفت حرفه ایشان استفاده کنند و در این فرآیند، از آنها حمایت کنند و به آنها اعتماد کنند. در کل، مرشدیت استادان با توجه به نیازهای و تجربیات دانشجویان بزرگسال، بسیار مهم است و به عنوان یکی از عوامل اصلی در موفقیت آنها در دانشگاه، باید به خوبی انجام شود. هو و کوان^۱ (۲۰۲۰) به این نتیجه رسیدند که تجربه منفی در روابط مرشدیت موجب استرس، انزوا، ترک روابط و کاهش رضایت افراد می شود. موسوی تقی آبادی، کاظمی و ملک زاده (۱۴۰۱) در تحقیق خود بر نقش مرشدیت مربی تاکید داشتند و به این نتیجه رسیدند که مرشدیت می تواند در عملکرد یادگیرندگان تاثیر معنی داری داشته باشد.

¹ - Hu& Kwan

محورهای اجرایی یکی دیگر از ابعاد آموزش عالی بزرگسالان می باشد. این بعد شامل مولفه های نیاز محوری، هدف گذاری، سیاستگذاری، بسترسازی، خلق محتوا، اجرا و ارزشیابی برنامه است. این بعد مراحل اجرایی آموزش عالی بزرگسالان را از دیدگاه مشارکت کنندگان در تحقیق را نمایان می سازد. مولفه نیاز محوری؛ به نیازهای عاطفی و شناختی بزرگسالان در آموزش عالی بزرگسالان توجه دارد. در ابتدا باید نیازهای عاطفی و شناختی دانشجویان بزرگسال شناخته شده، برنامه ها و رشته های مناسب برای این دانشگاه طراحی شود و همزمان نیاز آفرینی شود. یعنی نیاز به ادامه تحصیل بزرگسالان در مراکز آموزش عالی برای جامعه خوب تبیین و معرفی شود. مولفه بعدی هدف گذاری است. پس از شناسایی نیازها و نیاز آفرینی باید بیانیه ماموریت چشم انداز مناسب و اهداف کوتاه مدت و بلند مدت تدوین شده و به مراکز ابلاغ گردد.

مولفه سیاستگذاری نقش مهمی در محورهای اجرایی ایفا می کند. سیاست گذاری های آموزشی بر اساس نظر مشارکت کنندگان در تحقیق باید متناسب با سن آنها باشد. سیاست گذاری در جذب هیئت علمی، سیاست گذاری های لازم در آموزش کارمندان و اعضای هیئت علمی در رویارویی با بزرگسالان، سیاستگذاری در تدوین چارت سازمانی مناسب، توانمندسازی اساتید، سیاست های انطباق محتوا با شرایط زندگی بزرگسالان، سیاستگذاری در ارزشیابی دانشجو و انعطاف در آنها می تواند مراحل اجرایی بعدی را تسهیل نماید. سیاستگذاری در حوزه آموزش و پرورش برای افراد بزرگسال بسیار مهم است و می تواند در تسهیل مراحل اجرایی بعدی نقش مهمی ایفا کند.

به طور کلی، سیاستگذاری در حوزه آموزش و پرورش برای بزرگسالان، به دلیل تفاوت‌هایی در نیازهای آموزشی و تحصیلی آنها با سایر گروه‌های سنی، بسیار مهم است. با توجه به این که بزرگسالان افرادی با تجربه هستند، سیاستگذاری‌های آموزشی برای آنها باید با توجه به نظر مشارکت کنندگان در تحقیقات و بررسی‌های مرتبط با سن و نیازهای آنها تدوین شود. همچنین، سیاست‌هایی در خصوص جذب هیئت علمی با تجربه و متخصص در حوزه آموزش برای بزرگسالان، آموزش کارمندان و اعضای هیئت علمی در رویارویی با بزرگسالان، تدوین چارت سازمانی مناسب، توانمندسازی اساتید، سیاست‌های انطباق محتوا با شرایط زندگی بزرگسالان و سیاستگذاری در ارزشیابی دانشجو و انعطاف در آنها نیز بسیار مهم هستند. با توجه به این مولفه‌ها، دانشگاه‌ها و سازمان‌های آموزشی می‌توانند بهبود کیفیت آموزش و پرورش برای بزرگسالان را بهبود بخشند و مراحل اجرایی بعدی را به یک سطح جدید برسانند.

منابع

- ابراهیم زاده، عیسی. محمد داودی، امیر حسین. (۱۳۸۸). بررسی مولفه های اصلی آموزش بزرگسالان به منظور ارائه مدل مناسب در کشور، **فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی**، ۳(۴): ۳۲-۹.
- احمدی، مهدی. نرگسیان، عباس. نظری، ملیحه. (۱۳۹۷). تدوین منشور تکریم دانشجو (مطالعه موردی: دانشگاه تهران، **فرهنگ در دانشگاه اسلامی**، ۸(۲۹): ۵۰۱-۵۱۸.
- صباغیان، زهرا. اکبری، سهیلا. (۱۳۹۴). **مبانی آموزش بزرگسالان**، تهران، سمت: چاپ ششم.
- عابدی جعفری، حسن. تسلیمی، محمدسعید. فقیهی، ابوالحسن و شیخ زاده، محمد. (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده های کیفی، **اندیشه مدیریت راهبردی**، ۵(۲): ۱۵۱-۱۹۸.
- موسوی تقی آباد، نگار سادات. کاظمی، مصطفی. ملک زاده، غلامرضا. (۱۴۰۱). طراحی مدلی از عوامل موثر بر عملکرد مرشدیت و آزمون آن در صنعت برق، **رهبری در مدیریت و توسعه بهره وری**، ۱۱(۱): ۱-۱۶.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research, **Qualitative research**, 1(3): 385-405.
- Ahmadi, M; Nargesiyan, A & Nazari, M. (2019). Compilation of Student Bill of Venerability (Case Study: Tehran University), **Aging and Mental Health**, 8(29): 501-518.
- Boulton-Lewis, G. M., Buys, L., & Lovie-Kitchin, J. (2006). Learning and active aging, **Educational Gerontology**, 32: 271-282.
- Bowling, A. (2008). Enhancing later life: How older people perceive active ageing? **Aging and Mental Health**, 12: 293-301.
- Boyardjeva, P., & Ilieva-Trichkova, P. (2021). **Adult education as empowerment: Re-imagining lifelong learning through the capability approach**, recognition theory and common goods perspective, Springer Nature.
- Cai, J. & Kosaka, M. (2019). Learner-engaged curriculum co-development in Older Adult Education: Lessons learned from the universities for older adults in China, **International Journal of Educational Research**, 98: 36-47.
- Coulter, X., & Mandell, A. (2012). Adult higher education: Are we moving in the wrong direction? **The Journal of Continuing Higher Education**, 60(1): 40-42.
- Ebrahimzadeh, Isa, & Mohammad Davoudi, Amir Hossein. (2010). Examining the main components of adult education in order to provide a suitable model in the country, **Educational Leadership and Administration Quarterly**, 3(4): 9-32.
- Escuder-Mollon, P., Esteller-Curto, R., Ochoa, L., & Bardus, M. (2014). Impact on senior learners' quality of life through lifelong learning, **Procedia – Social and Behavioral Sciences**, 131: 510-516.
- Glendenning, F. (1995). Education for older adults: Lifelong learning, empowerment, and social change, **Handbook of communication and aging research**, 467-490.

- Gilmour, H. (2012). Social participation and the health and well-being of Canadian seniors, *Health reports*, 23(4): 23-32.
- Goldstein, H. (2004). Education for all: The globalization of learning targets, *Comparative Education*, 40:7-14.
- Graham, K. L., & Moye, J. (2023). Training in Aging as a Diversity Factor: Education, Knowledge, and Attitudes Amongst Psychology Doctoral Students, *Psychology Learning & Teaching*, 22(1), 39-54.
- Harootyan, R. A., & Feldman, N. S. (1990). Lifelong education, lifelong needs: Future roles in an aging society, *Educational Gerontology: An International Quarterly*, 16: 347-358.
- Hornor, N. Z. (2001). **The effectiveness of an application of some concepts from andragogical instruction as compared with traditional instruction in an introductory college algebra course**, The University of Southern Mississippi.
- Hu, Z., Li, J., & Kwan, H. K. (2022). The effects of negative mentoring experiences on mentor creativity: The roles of mentor ego depletion and traditionality, *Human Resource Management*, 61(1): 39-54.
- Kusumastuti, S., Derks, M. G. M., Tellier, S., Di Nucci, E., Lund, R., Mortensen, E. L., et al. (2016). Successful ageing: A study of the literature using citation network analysis, *Maturitas*, 93: 4-12.
- Lemieux, A. (1997). Essential learning contents in the curriculum for a Certificate Degree in Personalized Education for Older Adults, *Educational Gerontology: An International Quarterly*, 23(2): 143-150.
- Martin, P., Kelly, N., Kahana, B., Kahana, E., Willcox, B. J., Willcox, D. C., et al. (2015). Defining successful aging: a tangible or elusive concept? *The Gerontologist*, 55(1):14-25.
- Merriam, S. B., & Bierema, L. L. (2013). **Adult learning: Linking theory and practice**, John Wiley & Sons.
- Mousavi Taghiabadi, N. S., Kazemi, M., & Malekzade, G. (2022). Designing a Model of Factors Affecting the Functions of Mentoring and Testing It in the Electricity Industry, *Journal of Coaching in Management & Productivity Development*, 1(1):1-16.
- Panacci, A. G. (2015). Adult students in higher education: classroom experiences and needs, *College Quarterly*, 18(3): 147-161.
- Puebla, C., Fievet, T., Tsopanidi, M., & Clahsen, H. (2022). Mobile-assisted language learning in older adults: Chances and challenges, *The Journal of ReCALL*, 34(2): 169-184.
- Sadeghi T, Abdoli F, Esmaeilzadeh S. (2016) Comparison of Self and Instructor Evaluation of Pediatric Nursing Trainees in Rafsanjan University of Medical Sciences, *Journal of Nursing Education*, 5 (3) :25-31.
- Sirgy, M.J.; D.R. Rahtz, M. Cicic & R. Underwood (2000). "A Method for Assessing Residents' Satisfaction with Community-Based Services: A Quality-of Life Perspective". *Social Indicators Research*, 49 (3): 279-316.
- Thornton, J. (1986). Life span learning and education. *Education and aging*, 4,62-92.

- Van Gijn-Grosvenor, E. L., & Huisman, P. (2020). A sense of belonging among Australian university students, **Higher Education Research & Development**, 39(2): 376-389.
- Willis, S. L. (1985). **Towards an educational psychology of the older adult learner: Intellectual and cognitive bases**. In J. E. Birren, & K. W. Schaie (Eds.). *The handbooks of aging. Handbook of the psychology of aging* (pp. 818-847). Van Nostrand Reinhold Co.
- Zadworna, M. (2020). Healthy aging and the University of the Third Age – Health behavior and subjective health outcomes in older adults, **Archives of Gerontology and Geriatrics**, 90: 1-8.

Analyzing the lived experience of adult students studying in Islamic Azad University

*Quarterly Journal of Educational Leadership
& Administration
Islamic Azad University, Garmsar Branch
Vol.17, No 3, fall 2023, No.65*

Analyzing the lived experience of adult students studying in Islamic Azad University

Hatam Abdulhaipour, Alireza Ghasemizad, Amin Bagheri Karachi, Pari Mashaikh

Abstract:

Purpose: Learning at any age can be useful and effective, and adults can also benefit from higher education. The main purpose of this research was to analyze the lived experience of adult students studying in Islamic Azad University.

Method: The qualitative method of theme analysis was used in the research method. The participants were adult graduate students and retirees studying at the university, and 23 people were selected from among them through a purposeful criterion-based sampling method. The criteria for selecting the participants was having the necessary experience in the field of adult education and being among adult students or retired graduate students. The selection criteria for sampling was the theoretical saturation of the data. Validation of the research was done using four criteria of credibility (credibility), impartiality (verifiability), reliability (compatibility), and applicability (transferability).

Findings: The findings showed that the conceptual framework of adult higher education consists of 3 dimensions (key, content and executive) and 20 criteria (belonging to the mind, freedom of action and respect, self-awareness, group-oriented, motivational, self-expression, skill-oriented, communication, lifelong learning, flexibility, evaluation and mentorship, need-oriented, goal setting, policy making, platform creation, content creation, implementation and evaluation).

Conclusion: Paying attention to the dimensions and criteria discovered in this research provides the way to create higher adult education and the necessary sensitivity in this field.

Keywords: higher education, adult education, adult students, lived experience.